

Beeldend maar voorspelbaar

Verhalen

door Tryntsje van der Steege

Op een ochtend in augustus stierf Georges Piroux in zijn bed, op hetzelfde moment dat hij droomde dat hij doodging.' Zo begint het verhaal waarin langzaam en aandachtig het verval van het lichaam van Georges Piroux wordt beschreven, terwijl het leven in het gebouw om hem heen onverstoort door gaat, zonder dat hij wordt gemist. De stank die hij op een gegeven moment verspreidt zorgt voor enig protest bij zijn bureaude, die daarop met een petitie voor een grondiger reiniging van goten en zwanenhalzen bij Georges Piroux aankloppen. Men is verontwaardigd over zijn gebrek aan solidariteit als hij niet opendoet en neemt na een aantal maanden aan dat hij is vertrokken zonder wat van zich te laten horen. '„Zo gaat dat met rijkelui, die besteden nooit aandacht aan onsi!" [...] „Als je twee meter van ze vandaan dood zou neervallen, zouden ze het niet

eens merken!" bevestigde een derde [buurman].'

Rafelranden

In dit korte verhaal zijn veel van de thema's verwerkt die ook aan bod komen in de andere verhalen uit Philippe Claudels nieuwe bundel *Kleine mechanieken*. Nieuw althans in Nederlandse vertaling: Claudel schreef *Les petites mécaniques* al in 2003 – nog voordat hij internationaal doorbrak met *Grijze zielen*. De titel is ontleend aan een citaat van de zeventiende-eeuwse filosoof Blaise Pascal: 'Wij zijn kleine mechanieken, van slag gebracht door het oneindig grote of kleine.' Het zijn de toevalligheden, onverklaarbaarheden en mysterieuze voorvallen zoals de tegelijkertijd gedroomde en werkelijke dood van Georges Piroux die de levens van de verhaalpersonages even kort doen wankelen of juist volslagen overhoop halen. De dood heeft hier natuurlijk

een belangrijk aandeel in, maar ook dromen of literatuur kunnende kleine mechanieken verstoren. Claudel situeert zijn verhalen aan de rafelranden van de werkelijkheid en creëert een sfeer van vervreemding en verstilling. De wereld en de mensen die hij schetst zijn herkenbaar maar ongrijpbaar; het zijn parallelle versies van onszelf, net als in Claudels laatste romans *Het Onderzoek* (2011) en *Het verslag van Brodeck* (2008).

Een groot deel van de verhalen speelt zich af in een middeleeuws aandoend verleden, met gruwelijke misdadigers, troosteloze stadjes en gewiekste kooplieden. In *De koopman en de dief* heeft de verdorven struikrover Colin een ontmoeting met de als koopman vermomde Dood, die hem doet inzien dat er nog tijd is zijn leven te beteren. Wanneer Colin later als respectabele koopman terugkomt op de plek waar hij al die jaren geleden de Dood trof, vindt hij

daar een jonge vreemdeling die, 'toen de tijd even met zijn ogen knipperde', koopman Colin de keel afsnijdt – precies zoals hij destijds zelf van plan was.

Het Kafkaëske *Tania Vlasi* speelt zich in de twintigste eeuw af, op dinsdag 4 april 1959 omstreeks 13.00 uur om precies te zijn (in werkelijkheid viel die

ook Edgar Allan Poe dringen zich vaker op – en niet in het voordeel van Claudel – naast de al bijna cliché geworden ontmoetingen met de Dood, labyrinthische gevangnissen, en de ontregelende kracht van literatuur, waardoor ze ofwel verboden wordt, ofwel een lezer juist helemaal opslokt. Dat laatste gebeurt in het verhaal *De ander*, waarin een man zo gegrepen wordt door de gedichten van Rimbaud dat hij zich volledig verliest in een ascetische zoektocht naar die dichter. Claudel gebruikt deze motieven, maar voegt er niet altijd wat aan toe; de verhalen – met uitzondering van de hier genoemde – blijven vlak en voorspelbaar.

Toevalligheden en mysterieuze voorvallen doen hun levens wankelen

datum overigens op een zaterdag). Tania wordt, zonder te weten waarom en zonder zich te verzetten, door twee mannen meegenomen naar een surrealistisch onderzoekscentrum. Daar transformeert ze tot een soort menselijke broedmachine, maar: als straf of als beloning? en waarvoor?

Wellicht het beste verhaal in de bundel is *Paliurus*, over een Oost-Europese museumsuppoost met een passie voor vreemde woorden, die zich ondanks zijn zeventenvijftig woordenboeken en lexicologische registers niet meer kan herinneren wat 'paliurus' is. Claudel slaapt de lezer mee in de koortsachtige zoektocht naar de betekenis van het woord, die eindigt met een ironische, Roald Dahl-achtige twist.

Cliché

Daarmee is echter ook het probleem van deze bundel genoemd, namelijk, een zeker gebrek aan originaliteit. De vergelijkingen met Dahl, Kafka, en

Wat hij mist aan originele invalschoenen maakt Claudel echter goed met mooie beeldende beschrijvingen – al schurken die soms ook tegen het clichématige aan: 'Een grote, lauwe stilte streelde de velden', 'het kartonnen boord sneed in de rozekalkoenenzak die onder zijn kin hing, zijn longen maakten het geluid van een met mos bedekte waterval', of 'Het gebouw lijkt door de tijd te zijn vergeeten, hier waar tussen de gewelven het lawaai van de door de wind geteisterde kettingen en de knarsende katrollen galmt.' De kleine mechanieken van Philippe Claudels verhalen zitten degelijk en knap genoeg in elkaar, maar slagen er niet in de lezer werkelijk te ontregelen.

1 *Kleine mechanieken*. Philippe Claudel. Vertaling Manik Sarkar. *De Bezige Bij*, 17,90 euro (e-book 12,99 euro)

Schrijver en regisseur

De roman *Grijze zielen* betekende in 2003 de grote doorbraak voor Philippe Claudel en werd in 2005 verfilmd als *Les âmes grises*. Claudel (*Dombasle-sur-Meurthe* 1962) debuteerde in 1999 met *Meuse l'oubli* (vertaald als *Rivier van vergetelheid* in 2006) en schreef daarna bijna twintig andere romans en verhalenbundels, waaronder *Het kleine meisje van meneer Linh* (2005), *Zonder mij* (2005), *Het verslag van Brodeck* (2008) en *Geuren* (2012). In 2008 schreef en regisseerde Claudel de film *Il y a longtemps que je t'aime* met

Kristin Scott Thomas in de hoofdrol. De film werd zeer goed ontvangen en kreeg

Claudel in 2008 bij de première van de door hemzelf geregisseerde verfilming van zijn boek *Il y a longtemps que je t'aime*. Rechts hoofdrolspeelster Kristin Scott Thomas. Foto's: EPA

diverse prijzen – hetzelfde geldt voor Claudels literaire werk.

De vertraging voert de spanning op

Thriller

door Obe Alkema

In de laatste thriller van Mo Hayder, *Wolf*, zijn bijna alle personages wolven in schaapskleren. Ze prentenderen onschuldig te zijn, maar niets blijkt minder waar. Gaandeweg het verhaal blijkt niet iedereen zo'n smetteloos verleden te hebben en soms is het geschetste beeld onwaar.

In de ene verhaallijn zoekt agent Jack Caffery naar de waarheid achter zijn misbruikte en verdwenen broertje dat verdwenen toen hij jong was. Sindsdien is Caffery terneergeslagen. Jaren later komt hij in contact met een mysterieuze wandelaar die wellicht meer weet van de zaak. In de andere en veel belangrijkere verhaallijn volgen we het gezin Anchors-Ferrers dat gegijzeld wordt in hun eigen huis. Vader Oliver, moeder Matilda

en dochter Lucia denken dat een oude bekende langskomt om een openstaande rekening te vereffenen: Minnet Kable die veertien jaar eerder twee tieners op beestachtige wijze afmaakte. Als een wolf: door

Hayder is van het uitstellende soort en dat resulteert in een razend spannend boek

zijn slachtoffer op te jagen en pas veel later de genadeklap toe te dienen. Een van de slachtoffers is namelijk een ex-vriendje van Lucia. Sinds de traumatische gebeurtenis is

Lucia terneergeslagen en lusteloos.

In het begin lijkt het duidelijk hoe de kaarten geschud zijn in de kapitale villa van de Anchors-Ferrers. De twee gijzelaars – Honey en Molina – houden voor een anonieme opdrachtgever (Kable of toch iemand anders?) het gezin gevangen en martelen hen zodat het trio zal breken. Oliver denkt dat het zijn schuld is dat zijn gezin zo in de knel zit, vanwege zijn verleden in de wapenindustrie waarbij hij zeker niet alleen vrienden gemaakt heeft.

Caffery maakt ook geen vrienden met de mysterieuze wandelaar, die hem echter wel een aangelopen hond meegeweet. Caffery gaat op zoek naar het baasje van het dier, omdat hij op het werk ook geen vrienden maakt. Het is de hond van de Anchor-Ferrers en

zodoende weet de lezer al ver van tevoren hoe de verhaallijnen samen gaan komen.

Verstrikt

Maar Hayder is van het uitstellende soort en dat resulteert in een razend spannende thriller. Door de apotheose zo lang mogelijk uit te stellen (Caffery komt steeds dichterbij de buurt, maar net niet op de plaats waar hij zijn moet), omdat Hayder vele perspectieven uitgekozen heeft van waaruit te het verhaal vertelt (het gezin, de gijzelaars, Caffery) en omdat ze – mede door die perspectiefwisselingen – het gijzelsproces vertraagt door allerlei kleine, triviale gebeurtenissen in het verhaal onderbrengt, creëert Hayder een soort web waarin de lezer verstrikt raakt. Niet alleen de personages zijn wolven, ook Hayder is een wolf door de lezer al maar op te jagen.

De apotheose zelf is verre van bevrijdend. Na een aantal plottwisten waarvan elke schok pas bladzijden later komt, is de ontknoping geen opluchting, maar eerder nog een extra klap in het gezicht vanwege de krankzinnigheid ervan. Al door haar eerdere boeken staat Hayder bekend als een schrijfster die de gruwelijke scènes niet schuwt en ook in *Wolf* komen een aantal gruwelijkheden voorbij, maar ze zorgt er wel voor dat het niet megalomaan wordt door de nadruk te leggen op de psychologische oorlogvoering van alle wolven in schaapskleren.

1 *Wolf*. Mo Hayder. Luitingh-Sijthoff, 19,95 euro

